

carrer, permetent potser descobrir tot l'emplament d'aquell edifici romà.

Raons d'ordre o de desordre municipal impediren fer dita obra, que nostra Comissió de Monuments se encarregava de costejar.

(Gravat n.º 7) Cos de dona
recentment descobert

Demana poc temps, dat que la profunditat de la ruina era escassa; no interrompia la circulació, ja que allavors per aquell indret no podia traficar el transit rodar; s'hauria transportat als llocs la brigada d'excavadors, treballant llavors a les ruïnes romanes de la

Fàbrica de Tabacs, i certament en un màxim de dugues setmanes, haurien acabat aquells interessants treballs.

No's pogué o no's volgué fer-ho, i ara queda pendent de millors disposicions posteriors l'efectuar en dit lloc la recerca que nostra Arqueologia reclama, segurs de que donarà sos fruits. Recentment en el mateix lloc que'ns ocupa, ha sigut trobada encara una nova pessa escultòrica d'alt valor artístic, representant un cos cobert per ben plegada túnica que té uns 60 c/m. d'alsària i qual gravat publiquem baix el n.º 7, que per l'actitut i el ropatge, sembla pertanyer a una Victòria.

VÀRIA DE DOCUMENTS

LVI

Pago de la pintura del retaule de l'església de Masllorç.

Die dominica 4 januarii 1626, in villa de Vallibus.

Convocada y ajustada la universitat del lloch del mas llorens de la parroquia de puig-
tinyos del bisbat de barcelona en la yglesia
de dit lloch han per estes y semblants coses
se acostuman de convocar y ajustar en la
qual convocacio son estats presents los deual
scrits y sigüents Antoni Jover, balle del dit
llloch per lo Sr. don Joan de Montoliu señor
de dit lloch y com ha altra dels particulars—
12 veïns—per lo que tenen menester la quan-
titat de pecunia deual escrita per acabar de
pagar lo cost del pintar lo dit retaula: no han
trobat altra modo per so fent asso en nom de
universitat y en nom propi y ab decret del
dit balle y ab licencia y decret de Don Agusti
de Montoliu y de dona anna de Montoliu y
sayol sa mare baix decretat y venen a Joan
Vidal dit lo puuill de la dita casa, terme y
parroquia de montmell per si y els seus a
carta de gracia de poder quitar ab dos iguals
pagas Cent sous de pensio annual de censal
mort, etc.

Manual Arx. parroquial de Vallis.

LVII

Concordia entre la Universitat de Valls i Josep Tramulles, escullor.

Die sabbati 18 decembris 1660. Valls.

Per y entre los magnífichs Senyors Joan Bellver de Santa Anna, Anthoni Miro y Dammia Coll, Jurats lo any present y corrent de la villa de Valls de part una y M^o Josep Tramulles, escultor habitant en dita vila de la part altra es estada feta y firmada la concordia del thenor seguent.

Primerament lo dit Josep Tramulles atinent que ab acte rebut en poder del notari auall scrit als 11 de 8bre. 1655 haver promes acabar y assentar lo retaule de la parrochial de la present vila y com lo temps de acte expressat sie mes que cumplert y no hage fins vuy cumplert sa obligacio y estiga de partida per a Vilafranca y com los dits magnífichs jurats estiguen en dupte que no tornara tant prest per acabar dita obra y assentar aquella Perço conue y promet que tornara a la present vila per tot lo mes de Janer primer vinent y acabara aquella conforme en dit act primitiu esta contingut no derogat les obligacions de aquell ans be augmentant aquelles ne obligue ara de nou tots sos bens mobles ab totes renunciacions necessaries y de llur propi for scriptura de terç en persona y bens constitucio de procurador promesa de rato y ab jurament.

Y tem los dits magnífichs senyors Jurats en nom de dita universitat conuenen y prometen a dit m^o. Tramulles que acababa que hage dit retaule y assentat aquell ademes de la obligació te la vila de pagarli lo preu del primer concert li pagaran totes les millores se trobaran haver fetes dit Tramulles en dit retaule del dia de la ferma del sobre chalen-dat acte en auant y trassa donada y asso prometen atendre y cumplir sens dilacio obligacio dels bens de dita universitat mobles y ab jurament.

Testes lo Sr. Gabriel Sans Calseter y de present balle y Raphael llorens pages de Valls.

Manual de Jacinto Comes.-Arx. notarial de Valls.

LVIII

Apoca del preu del retaule de Sta. Caterina

Die vigesima tertia mensis madii anno anati-vitate Domini Millo Sex^{mo}. secundo in villa de Valls Campi et Archidiocesis de Tarragona.

Ego Maginus Guimera sculptor vilae de Valls Campi et Archidiocesi de Tarragona Gratis confiteor et in veritate recognosco vobis honorabiles Anthonio Llorens, Jacobo Porta et Petro Bertran, minore restiariis dictae villae anno currenti proceribus Confraternitatis Sanctae Caterinae restiariorum eiusdem villae de Valls his praesentibus quod modo infrascripto et ex propriis pecuniis dictae confraternitates detistis et solvistis mihi Ducentum et quinquaginta libras monete Barne^s. quae sunt propretio Cubilis saluatori vulgo del retaule per me ex ordine dictae confraternitatis facti pro capellae dictae sodalitatibus modus vero solutionis dictarum Ducentum et quinquaginta librarum talis sunt et est quoniam Illas a vobis habui et recepi diversis vicibus et solutionibus ad meas omnimodas voluntates pro quibus feci Clavarii dictae sodalitatibus diversa Chirographa quae cum presenti comprehendi volo rone in futurum appareat una et eandem et quantitatibus et in debite fore solutum et Ideo renuntium presente cobis facio Apocam. Actum.

Testes sunt honors. Petrus Joannes Baldrich blanquarius et Joannes Paulo Oliva agla Villae de Valls.

Manual de Marc Ferriol.-Arx. notarial de Valls.

LIX

Sobre un nou retaule de la Cofraria dels Pagesos de Valls.

Die 8 Martii 1691. In villa de Vallibus.

Convocat y congregat lo Capítol de la cofraria dels pagesos sots invocació dels Gloriosos St. Pere, Apostol, St. Isidro Llaurador y St. Macari Abat en la Yglesia Parroquial de la present Vila de Valls instituida y fundada en la casa del Studi major de dita vila ahont per semblants y altres negocis se

solen y acostuman canvocar y congregar y fent estas cosas de llicencia del Mag^{ch}. Josep Comarida lo trieni corrent Batlle de dita vila devall autorisant y decretant. En la qual convocacio y congregacio entrevingueren y foren presents m^o. franc^{co}. Soler, Joan Pau, Pau Vilanova lo any present y corrent procuradors de dita conferencia, Joan Cardona, francesch Sans, Matheu Aguelo, Joan Company, Pere Joan Vives, Pere Joan Casas, Vicens Jover, francisco duran. Baptista Nouell, Jaume Girona, francisco Bover, Francisco figueres, lluis Pons, Isidro Marti, Magi Giner, Melcior Alsina, Josep Albaiges, Josep Dasca, Magi Rabasso, lluis Borrás del mas, Joan Silvestre, Pau Batalla, Josep folch, Joan folch, Ypolit fons, Diego Talavera, Andreu Martí, Joseph Pons, Ramon Ubach, Josep freixa, Joseph Segala, francisco Rius, Josep Cosiner, francisco Trilla, Jacinto Guasch, francisco Domingo, Gabriel Alegret, Jacinto Batet, Joseph Monguio, Joan Robuster, Josep Bertran, francisco Esteve, Joseph Huguet, francisco francesch, Joseph Thomas, Jaume Avis, y m^o. Jeronim Mora: tots pagesos y confreres de dita Confraria com a major y mes sana part y mes de las dos parts dels confreres de aquella haguda raho als ausents impeditos y en dita convocacio entrevenint no podents ni devents: y estant aixi convocats y congregats fonch proposat per dit M^o francisco Seler procurador en cap lo seguent:

Sors. Confreres: Ja saben V^{mds}. que per altre Capítol tingut poch temps ha per V^{mds}. esta determinat de fer un retaule nou en la capella de St. Pere; y aixi si tindrian a be deixar esta fabrica a vidit y disposicio de quatre o mes persones perque corregues lo ajustar esta fabrica del retaule donant y conferint a ditas personas per V^{mds}. elegidoras tot aquell poder que es menester per ajustar-se ab lo escultor o escultors que faran dit retaule y tot lo demes dependent y emergent de asso; y dida dita proposicio tots unanimes y conformes han determinat que deixavant aquest negoci al Sr. Joan Rubinat a Joseph Monguio, a Joseph Dasca, a Joseph Thomas.

a Ramón de Hubach, a Joan Silvestre y als procuradors que avui son y seran de dita confraria peraque ells junts, o, a la major part de ells per ausencia dels altres pugan deliberar tractar y ajustar dit negoci per fer dit retaule del millor modo y manera los parareixera y ben vist los sera; gastant tot allo que ells vullen y a coneguda disposicio sua; y si a cas per alguna raho deixava la dita confraria de tenir conductar Dr. en medicina com vuy te; del tall del qual pagat dit Dr. trau la dita Confraria algun lucro per poder pagar dit retaule; en tal ara per les hores donan facultat y ple poder a ditas personas elegidas de que pugan fer un tall comu y convenient per pagar dit retaule, o, llevar las festes fa dita confraria entre any del modo y manera esta deliberat en un Capítol de dita confraria tingut a vint y vuyt de Janer proxim passat: Prometent que tot lo que per ells dits elets sera fet y tractat ho tindran per ratho ferm y agradable y contra de ditas cosas no faran no vindran en ningun temps per alguna causa o raho sots obligacio tant dels ben seus propis com de dita confraria moble e immobles ab totas renunciacions y ab jurament. E lo dit Sr. Joseph Comarida Batlle predit concent a ditas cosas y aquellas posa sa autoritat y decret.

Testes sunt Bernardus Benaiges ferrarius et Joannes Camp negociator in dicta villa degentes.

Manual de Raimundo Cosidor.-Arx. notarial de Valls.

LX

Sobre un ápoa de Isidre Espinal a la Cofraria de S. Eloy de Valls.

Die Tertia mensis septembris anno a nativitate Domini Millesimo Septingentesimo Decimo Tertio. In ciuitate de Valls. Campi et Archidiocesi Tarragonae.

Lo honor. Ysidro Espinal escultor de la vila de Serreal. Archabisbat de Tarragona. De son grat y certa sciencia firma apoca al honor. Pau Bover, serraller, lo present any Clauari de la Confraria de St. Eloy y St. An-

toni de Padua en la parrochial Yglesia de la Ciutat de Valls Camp y dit Archabisbat qe Tarragona Ynstituïda y fundada p^{nt}. de Tres centes lliures moneda Barcelonesa les quals son a bon compte de aquelles 450 lliures barceloneses que dita confraria li ha promes donar per las causas y rahons contengudas ab acta rebut y testificat en poder del notari auall escrit.

Lo modo de la paga de las ditas 300 lliures es que 200 lliures confessa haver rebudas del Clavari vell de dita confraria a sas voluntats y las restants 100 lliures de dit honor. Pau Bouer en diners contats realment y de fet en presencia del substitud y testimonis auall escrits y aixi renunsiant firma la present apoca en la queal vol sien compresas quealsevols apocas y alberans per raho de dita cantitat fets y fetas peraque en lo esdevenidor no aparga una mateixa cosa ser dos vegadas pagada y satisfeta.

Testes sunt Joannes Bonet sutor et Antonius figarola sartor ciuitatis de Valls et Joannes Lloreda scriptor eiusdem ciuitatis qui.

Manual de Andreu Ferrer.-Arx. notarial de Valls.

LXI

Capitols de F. Sants, escultor, amb la Confraria dels fadrins, de Valls.

Dia 14 de abril de 1700.

En nom de nostre Señor Deu Jesuchrist y de la gloriosa y humil Verge Maria, mare sua u señora nostra sie. Amen.

Transaccio y concordia feta y firmada per y entre Joan Francisco Pi, apotecari, Francisco Salvat, pagès, y Pau ferrer, semuler, lo pnt. y corrent any procuradors de la confraria dels fadrins sots invocació del glorios y protomartir Sant Esteve, en la parrochial iglesia de la vila de Valls del Camp y Archabisbat de Tarragona instituïda y fundada: los honor. Magí Roig, candaler de sera, Bonaventura Gasol, apotecari, Baltazar Casas, adroguer, Francisco Fleix, sirurgia, Gabriel Roig, notari y Joseph Coll, blanque, tots de

dita vila de Valls, tenint facultat a ells donada per les cosas avall escritas, en un capitol tingut y celebrat lo sie pnt. per los dits procuradors y confreres de dita confraria part una; los honor. Francisco Sants, escultor de la vila de Reus, Camp y Archabisbat de Tarragona, y Pera Vinyals, jove també escultor en la vila de Reus habitant, de part altre, cerca de fer y fabricar de escultura y tallalo retaula en la capella de dit glorios y protomartir Sant Esteve de la dita parral. de Valls, son estats fets y firmats y jurats los capitols de evinensa y concordia següents:

Primerament los dits honors. Francisco Sants y Pere Vinyals, per lo que los dits procuradors y personas elegidas per dita confraria del dit glorios y protomartir Sant Esteve en nom de dita confraria, baix altre capitol apres del pnt. fehador, los prometan donar y pagar realment y de fet 485 lliures moneda Barcelonesa, per so de son grat y sarta sciencia convenen y en bona fe prometen a dits procuradors y personas elegidas per dita confraria, que dins un any y mitg de vuy die pnt. en avant contador, faran y fabricaran de escultura, arquitectura y talla, lo retaula en la capella del dit glorios y protomartir Sant Esteve ab la conformitat la trassa que ha ensenyat lo die pnt. y tot lo que en dita trassa esta escrit, la qual trassa queda en ma y poder dels dits Sants y Vinyals, lo qual retaula prometen fer y fabricar de fusta de alba o tell bona rebadora y per dit dia lo donaran asentat a propis gastos acceptat las mans del mestra de casas, tot lo que prometen los honorables Francisco Sants y Pera Vinyals atendre y complir, tenir y serrar sens dilacio ni excusa alguna, ab los selaris de procurador acostumats de sinch y deu sous per dia ab restitucio y esmena de tots danys y despesas ab obligacio de tots y sengles bens seus y de quiscu de ells a solas mobles e immobles aguts y per haver ahont se vulle que sien ab totas renunciacions y submisions necessarias tant del benefici de novas constitucions y de propi for com altres y ab jurament.

Ytem en altre capitol los dits procuradors y personas elegidas en nom de la dita confraria del glorios y promartir Sant Esteve y Pera Vinyals en lo sobre dit capitol de la pnt. concordia se han obligat a fer y fabricar de escultura arquitectura y talla lo retaula del dit glorios y protomartir Sant Esteve de dita confraria, si, y conforme en dit capitol esta mes llargament contengut fent empero estas cosas ab autoritat y decret del Illustrissim y Reverendissim señor Archabisbe de Tarna., eo, de son molt Rnt. Oficial y Vicari general, de son grat y sarta sciencia convenen y en bona fe prometen a dits honors. Francisco Sants y Pera Vinyals donarlos y pagarlos quatre centas vuytanta sinch lliures moneda barcelonesa, es a saber, 150 lliures lo die pnt. las quals confesa haver rebudas del dit honor. Bonaventura Gasol, clavari de dita confraria, en diners contants realment y de fet, altres 150 lliures los donaran y pagaran en haver asantat lo dit retaula fins tota la cornisa y en haver acabat lo dit retaula tambe los donaran y pagaran tots los diners se trobaran haveri dels havers de dita confraria y lo que faltara fins a dita quantitat de las ditas 485 lliures prometan donarlos y pagarlos dins un any contador del die se acaba ra dit retaula en avant, sens dilacio ni excusa alguna, ab los acostumats selaris de procurador de sinch y deu sous per dia ab restitucio de tots gastos, misions y despeses y sots obligacio dels bens, eo, havers de dita confraria, y no de sos bens propis, per ser aixi pactat, mobles e immobles.

E las ditas parts lloan, aprovan, retifican y confirman tot lo sobredit y aixi ho firman y juran.

Dia 6 agost de 1704.—De voluntat de Joan Francisco Baldrich, candaler de cera y de Pera Joan Roca, perayre procuradors de dita confraria y dels dits Francisco Sans y Pera Vinyals, se escancella la pnt. coucordia, donantse per contents y satisfets de tot lo transigit en dita concordia, la qual escancellan

(Manual. Arx. notarial de Valls.)

LXII

Capitulació del Tabernacle de la Confraria de la Sma. Trinitat, St. Blai i St. Nicolau.

Die 3 mensis Januarii anno a nativitate domini 1706.

Joan Cartanya, teixidor, Thomàs Gatell, y Pau ferran, Teixidor de lli de la pnt. vila de Valls lo any pnt. Procuradors de la Confraria de la Sma. Trinitat, St. Blai y St. Nicolás juntament ab dit Thomas Gatell y Joan Raca elegits y anomenats per dita confraria com consta en un capitol tingut y celebrat lo dia 2 de desembre propasat en dits noms donan a fer y fabricar al Sr. Anton Vaciana m.^e escultor de la pnt. vila un tabernacle pera aportar per las profesons segons la trassa que ell los ha donada y ells tenen vista lo qual tabernacle adetenir fet y acabat de assi al dia de St. Nicolau primer vinent, per lo preu y valor de aquell li donaran 77 lliures de dit dia de St. Joan a un any y les restants 22 lliures lo dia de Nadal del any 1707 lo que prometen cumplir sens dilació ni excusa alguna ab salari de Procurador acostumat ab restitucio de totes mesions y despeses sots obligacio de tots sos bens y de quiscu de ells a soles mobles e immobles y Generalment ne obligan los bens de dita Confraria mobles e immobles. E lo dit Antoni Veciana accepta lo fer y fabricar lo dit tabernacle y acabar aquell de assi al dia de St. Nicolau primer vinent y per ço ne obliga tots sos bens mobles e immobles aguts.

Testes sunt Ysidrus pallus y francesc monfa pagesos de dita vila.

(Manual de Magí Torner.—Arx. notarial de Valls.)

LXIII

Lluís Bonifàs i Jacinte Vila, escultors, i la Confraria dels Sabaters de Valls.

Die Trigesima mensis Jannuarii a nativitate Domini Mellesimo Septugesimo Decimo Septimo in villa de Valls Campi et Archidiocesi Tarracone.

En nom de Nostro Señor Deu Jesuchrist y

de la Gloriosa y humild Verge Maria Mara sua Señora nostra sie amen.

Transacció y concordia feta y firmada per y entre lo honor. Lluís Bonifaci, escultor de la ciutat de Barcelona y Hiacinto Vila també escultor de la vila de Valls Camp y archebisbat de Tarragona de una, Andreu Ferrer notari auall escrit, los honors. Salvador Porta, botiguer, Francisco Oller, Antoni Pau Martí, Joan Güell y Josep Castell, sabater de la dita vila de Valls, personas elegidas per las casus y cosas auall escritas del Capítol de la Cofraria dels Sabaters, sots invocació de St. March y St. Crispi en la parral. Yglesia de la dita vila de Valls Ynstituïda y fundada, tingut y celebrat a . . . . de altre, entre las quals parts acerca de fer y fabricar en la capella de dita Confraria de talla, y arquitectura, lo retaule, son estat fets, firmats y jurats los pactes, concordia y avinensa següents:

Primerament los dits honrats Lluís Bonifaci y Hiacinto Vila escultors, per los dits Señors elegits baix ab altre capítol de la pnt. Concordia los prometan donar y pagar sinch centas lliures Barcelonesas y la fusta que la dita confraria te comprada al Sor. Espinal, escultors de Sarreal, conuenen y en bona fe prometen que de assi al dia de Sant March del any mil setcens divuit feran y fabricaran lo dit retaule de escultura, arquitectura y talla segons la trassa que lo dit honor. Lluís Bonifaci ha fet, y ensenyat, prenent los dits Sors. elegits de dita trassa y assenyalantlos la part eo allo quels apareixerá y si de la trassa ha fet lo Sor. Bernat Vilar, escultor, los apareixerá voler fasen alguna cosa de dita trassa que dits Bonifaci y Vila tingan obligació de fer lo que dits Senyors los diran lo qual retaule donaran asentat per dita diada y acabat ab bona perfecció, judicat per dos mestres escultors un per cada part elegidors. Tot lo que prometen cumplir ab obligació de tots sos bens y de quiscu de ells a solas mobles e immobles ab todas las renunciacions y submisions necesarias tant del benefici de novas constitucions y de propi for com altres y ab jurament.

Ytem an altre acte los dits Sors. elegits en nom de la dita Confraria attes que los dits honors, Lluís Bonifaci y Hiacinto Vila han promes de fer lo retaule sobre dit ab tota perfecció. Per ço prometen donarlos encontinent la fusta de alba sobredita que la dita Cofraria te comprada del Sr. Ysidro Espinal esultor de la vila de Sarreal y sinch centes lliures Barceloneses ab esta conoformitat ço es, dos centes lliures . . . . .

Manual. Arx. notarial de Valls.

LXIV

Venta del retaule de St. Marc a l'esglesia de Puigpelat.

Die 17 maii 1717, Valls.

Miquel Ferrer y Joan Totosaus pagesos del lloch de Puigpelat, de Grat firman debitori a Francisco Oller, Salvador Basset y Sagimon Traserra lo pnt. any procuradors de la Confraria dels sabaters sots invocacio de St. Marc y St. Crespi en la parrochial Yglesia de la vila de Valls instituïda y fundada pnts. de sexanta lliuras moneda Barcelonesa, las quals son per lo preu y valor del retaule vell que lo die pnt. los han venut per la Yglesia de dit lloch de puigpelat acceptat lo remato del Dbre. y la figura de St. March las quals 60 lliures prometen pagar ab tres pagas iguals, ço es, 20 lliures de asi al die de nostra Sra. de Agost primer vinent altres vint lliuras dins un any y las restants 20 lliuras dins dos anys del dit die de nostra Sra. de agost primer vinent en auant contadors sens dilacio. Per lo que ne donan en fermansas y principal pagadors a Rafel Domingo mestre de casas y Francisco Jofre, pages de dit lloch pnts. y acceptants els quals accepten dit carrec de fiança y prometen junts ab los dits principals y assolats a tot lo sobradit y encar tinguts y obligats y tant los dits principals com las ditas fianças per complir las ditas cosas ne obligan tots sos bens y de quiscu de ells a solas mobles e immobles y ab jurament.

T. S. Hiasinto Vila Escultor y Joan Llorada Escrivent de Valls.

Manual de Andreu Ferrer. - Arx. notarial de Valls.

LXV

Retaule de la Cofraria de St. Josep dels Fusters.

Die tertia mensis Aprilis anno a Nativitate Domini 1732 in villa de Valls Campi et Archidiocesi Tarraconae.

Per raho del ajust devall escrit per y entre la Confraria dels fusters sots invocació de Sant Joseph de la pnt. vila de Valls de part una y Mariano Montanya escultor de dita pnt. vila de part altra a cerca de fer y fabricar lo retaule de dita confraria en la capella de nra. Señora de la Candela en la Yglesia parroquial de la mateixa vila construhida per lo espay y termini de 4 anys son vinguts als pactes davall escrits y segens.

Primerament Francesc Dalmau boter, Hiacinto Caçes fuster, Francesc Cases esparter, lo corrent any procuradors de dita confraria, Francesch Cases major de dies fuster, Bernat Cases esparter y Magi Guimerà escultor, confreres de dita confraria y elegits per lo affer baig escrit per lo cos de dita confraria com consta de una determinació o capítul tingut per la mateixa confraria als 21 dias del mes de Abril del any 1727, y confirmats en altre capítol per la mateixa confraria tingut als 27 dias del mes de Juliol de dit any 1727 en virtut de altre capítol o reunió tinguda per lo cos de dita confraria als 25 dias del mes de mars prop pasat com es de veure en lo llibre dels capítols o reunions de dita confraria en dit nom per quant lo dit Mariano Montanya en altre capítol prometra fer y fabricar dit retaule prometent donar y entregar a dit Mariano Montanya a demes de la fusta tant fabricada com pera fabricar, que dita confraria de present te 460 lliures menada Barcelonesa pagadoras en esta forma, doscentes sinquanta tres lliures per tot lo corren any de 1732 y les restans doscentes set lliures en este modo a saber vint y sinch lliures cada any comensant a fer la primera paga del ultim dia del corrent a un any y aixi cada any en son termini que es ab lo termini de 8 anys y las set lliuras que y sobren de dits 8 anys las pagaran al any següent lo que prometen

cumplir sens dilacio y excusa alguna ab salari de Pror. acostumat dins dita vila de Valls deu sous y fora vint sous ab restitucio de totes missions y despesas ab obligacio dels bens, redits y emoluments de dita confraria mobles e immobles, y per pacte expres entre dites parts escrit y convingut ab obligació de tots los bens propis de dit Francesch cases major de dies, mobles e immobles aguts y per haver renuncian al Benefici de noues constitucions y consuetuts de Barcelona que parla de dos o molts quan a solas se obligan y a son fort propi ab submissio de qualsevol Jutge aixi ecclesiastich com secular ab facultats de variar y ab Jurament llargament.

Ytem dit Mariano Montanya per lo que dita confraria de fusters y Francesch Cases major de dies fuster en nom propi dalt en altre capítol li han promes donar y pagar, conve y en bona fe promet a dita confraria de fusters sots Ynvocacio de Sant Joseph en la Yglesia parral. y en la capella de nra. Sra. de la Candela nouament instituida y fundada fer y fabricar lo retaule de dita confraria segons la trassa per dit Mariano Montanya feta y a demes de dita trassa y a de fer lo següent.

Pmo. al Peu de dit retaule dos Bastaixos immediats a la mesa—Ytem se ha de entallar los montans de dits peus y son fris.—Ytem en la pastera de St. Josep se han de entallar los dos costats de dita Pastera y son los quatre panys los dos montans que corresponen lo gruix del arc de dita pastera.—Ytem se han de entallar los bancalets.—Ytem los costats dels Padestrals tambe se han de entallar y tambe tot lo que requereix dita obra que sia llisa se ha de entallar.—Ytem se ha de fer y fabricar un trono segons la trassa de Lluís Bonifaci escultor de dita vila qual retaule segons dita trassa y segons los pactes sobre escrits promet dit Mariano Montanya fer y fabricar per lo espay y termini de 4 anys a saber, es per lo dia de Sant Joseph proxim vinent lo peu y pedestral y la figura de sant Joseph posada de dit dia de Sant Joseph a un any fins a la cornisa inclusive y li restant del

restaule del dit dia de Sant Joseph proxim vinen a 3 anys sens dilacio ni excusa alguna y per major sumissio de ditas cosas lo dit Mariano Muntanya ne dona per fiansa a Ramón Talavera fuster de dita vila lo qual en dit acte pnt. tant ab dit son Principal com sens ell promete cumplir tot lo per dit son Principal sobre promes y tots junts tant Principal com fermansa per cumplir lo sobre dit ne obligan tots sos mobles e immobles aguts y per haver renunciat al Benefici de noves constitucions devididoras y cedidoras accions epistola del Divino Adria y consuetut de Barcelona que parla de dos o mols quan a solas se obligan y dit Talavera fermansa sobre dita renuncia a la lley que diu que primerament se aija de convenir lo principal que la fermansa y a la altra que diu que llevat lo Principal sie llevat lo accessori y junts a tot y qualsevol dret y lley que tant junts com a solas valer y ajudar los pogues y a son for propi ab submissio de qualsevol jutge axi ecclesiastich com secular ab facultat de variar y ab jurament llargament.

Testes sunt Emanuel Venecia sombrarius et Joanne Domingo restiarius ambo dictae Villae de Valls Francisci Dalmau Magini Guimera et Hiacinte Cases.

Manual de Josep Ortega Comes - Arx. not. de Valls.

LXVI

Capitulació del retaule de Sta. Magdalena de Pacis de l'església del Carme de Valls.

Die 10 Maig 1672.

Per raho de las cosas deuall scrites per hi entre la Sra. Maria Bouer, la Sra. francisca Anglés, muller del Sor. Joseph Anglés, blanquer y la Sra. Francisca Carol vídua, de la vila de Valls de una part y Joan Oliver, escultor de la mateixa vila de Valls de part altre fent dita Sra. francisca Anglés estas cosas de voluntat y consentiment del dit M. Joseph Anglés llur marit son estats fets los pactes següents.

Primerament lo dit Joan Oliver conve y en bona fe promet a las ditas señoras que pera de assi al die vintiquatre de Maig del any 1673 fara y fabricara lo retaule de la

Capella de la gloriosa Sta. Maria Magdalena de Passis de la Yglésia de nra. sra. del Carme de la pnt. vila de Valls ab la mateixa trassa que per fer lo dit retaule se ha feta y dibuixada y ab la mateixa mida tant de alçada com de amplaria contenguda en la dita trassa firmada per lo dit m^o. Joseph Anglés y per lo Pare fra francisc Matheu sagrista de dita Yglésia posat en lo fer de dita obra tant les mans com tot lo demés que se haurá de menester per la fabrica de dit retaule accepto la fusta y que donara fet acabat y posaten perfectio dit retaule en dita capella per dita diada per lo que y per lo diner que rebra ne done per fermança y principal pagador a Joseph Oliver fuster de la dita vila de Valls llur pare pnt. y acceptant y tan principal com fermança ne obligan tot sos bens y del altre de ells assoles mobles e immobles haguts y per haver ab totes renunciacions y ab jurament.

Ytem, las ditas Señoras conuenen y en bona fe prometen que per la fabrica de dit retaule li donaran tota la fusta necessaria serrada al gruix que sera menester y que per les mans de dit retaule li donaran y pagaran quinse dobles valents vuytanta dues lliures y deu sous, ço es, vuyt dobles ara de present y set dobles acabat y posat dit retaule y aço prometen attendrer y cumplir sens dilacio ni excusa alguna ab salari de procurador acostumat ab restitucio de totes missions y despeses y per cumplir les ditas cosas ne obligan tots sos bens y de la altre de ellas assoles mobles e immobles haguts y per haver ab totas renunciacions tant de propi for com altres y ab jurament.

E lo dit m^o. Joseph Anglés consent.

Testes sunt Pau Monsarro, flasader habitant en Valls y Rafel Conangla scrivent de dita vila.

Manual de Miguel Calbet - Arx. notarial de Valls.

LXVII

Retaule de la Confraria dels Fadrins.

Die 28 de Mars de 1699.

Los Jovens fadrins de tots estats de la vila de Valls del present Archebisbat de Tarragona tenen Confraria fundada de molts anys a

esta part en la Iglesia Parrochial de dita vila sots invocacio del glorios protomartir St. Esteve y per no haverhi comoditat de lloch en dita Iglesia tenen sols y han tingut fins al estat present un quadro de la Imatge de dit Sant fixat en la paret tras lo altar major de dita Iglesia y com vuy se trobia en dita Iglesia una capella sots Invocacio de la anunciata lo regiment de la qual corria a diligencias del Rnt. Gabriel Rabasso prevere y Beneficiat de dita Iglesia lo qual mori en anys passats, per falta del qual se troba dita capella mal disposada, sens que vuy dia de son govern y Administracio trobantse tambe dita capella ab un retaule de temps antich mol ronech y destruit y lhm. Sr. los dits Jovens fadrins confreres de dita confraria del glorios St. Esteve tingan deuocio de fer un retaule de dit Glorios St. y en lo lloch ahont se troba vuy dit quadro com esta dit noy haja comoditat per posar dit retaule. Per tant y altrament, dits Jovens fadrins posats als peus de V. S. I. humilment suplican y demanan los sie donada llicencia, permis y facultat per fer dit Retaule y posar aquell en dita capella de la Anunciata sens trestocar cosa del dit misteri ans be en augment del major culto y devocio de aquell offerintse per est efecte posar en lo dit retaule ques fara a la part mes superior y preminent lo dit misteri de la Anunciata de Escultura igual a la fabrica de dit retaule. Tot lo que tindrán dits suplicants a singular gracia y favor lo offici que licet. Altissimus.

Arx. Arxiepiscopal de Tarragona - Registres.

LXVIII

Capitulació del tabernacle de la Confraria dels Fadrins.

Die 26 Julii 1670.

Per raho de las cosas deuals scritas per y entre mestre Antoni Tramuyes escultor de Vilafranca de Panadés de una part y Batista Torradamer, Joan Folch y Francisco Pons lo any corrent procuradors de la Confraria dels fadrins sots invocacio del glorios protomartir St. Esteve de la pnt. vila de Valls de part altre son estats fets los pactes següents.

Primerament lo dit mestre Antoni Tremuyes de aci al dia de nra. Sra. de la Concepcio primer vinent promet donar fet y acabat un retaule pera aportar en les professons la figura del dit glorios protomartir St. Esteve, lo qual ha de contenir una peanya conforme la del tabernacle de nra. Sra. del Carme en los cantons de la qual hi ha de haver les mateixes quatre peanyas petitas son en dit tabernacle y sobre de aquellas quatre angels de alsada de tres pams y mitg ab la dita peanya pera portar las varas del dosce y sobre la primera peanya gran hi ha de haver altra peanya ab sos fullatges conforme la que ha ensenyada y entregada o altre que millor paregue a llur coneguda y de dits procuradors sobre de la qual a proporcio se puga assentar la figura de dit Sant lo qual tabernacle hage de tenir sinch palms a tot quadro y las alas dels angels sien llevedisses entes empero que tota la ferramenta y fusta de dit tabernacle hagen de correr per compte de dits procuradors excepto la fusta dels Angels que ell la promet posar lo qual tabernacle promet venir a fer en la pnt. vila de Valls de aci al dia de tots Sants primer vinent y donarlo fet y entregat en dita dia de nra. Sra. de la Concepcio en la forma sobredita y segons lo art de escultor demana y requereix sens dilacio ni excusa alguna ab salari de procurador acostumat restitucio de totes missions y despeses sots obligacio de tots sos bens ab totes renunciacions tant de propi for com altres y ab jurament.

Ytem los dits procuradors ademes de la fusta y ferramenta prometen donar al dit mestre Antoni Tremuyes per las mans de dit Tabernacle trenta lliures moneda Barcelonessa, ço es, 15 lliures lo dia que vindra a començar lo dit tabernacle y 15 lliures lo dia que donara y entregara aquell y asso prometen attendrer y complir sens dilacio ni excusa alguna ab salari de procurador acostumat restitucio de totes missions y despeses y per complir las dites cosas ne obligan tant les bens de dita Confraria com los bens seus propis mobles e immobles haguts y per hauer

ab totes renunciacions tant de propi for com altres y ho juran tots llargament.

T^s. Mag^{us}. Raphael Joannes de Rosse-
llo ciuis Bar^{na}. honoratus in villa de Valls
populatus et Joannes Ginfarrer scriptor dictae
Villae de Valls.

Manual de Miquel Calbet, notari de Valls.

LXIX

Armament a Santes Creus

A 22 abril de 1625.

L'Abat i Comunitat o Convent de Santes
Creus reunits en Capítol, fan un reconeixement a favor dels Diputats del Principat de
Catalunya, de la deixa de 50 arcabussos, amb
sos flascos i flasquillos, obligant-se a resti-
tuirlos quan i sempre que siguin requerits.

Arxiu notarial de Valls - Manual de Joan Renyer.

LXX

Confracte d'aprenentatge d'un mestre de cases

A 7 octubre de 1630.

Miquel Giralt, de Prades, pel temps de
tres anys, s'aferma amb el venerable Fra. No-
fre Jordà, laic i mestre de cases del monastir
de Stes. Creus, per causa de apendre l'ofici
de mestre de cases, Pactes de consuetut, si
fuig pagarà 1 sou de despesa al monastir per
tots els dies que haurà estat amb ell. Acabat
el temps l'aprenent rebrà 10 lliures o un ves-
tit del valor de dites 10 lliures. A més l'amo
el calsarà i vestirà.

Manual de Joan Renyer - Arx. notarial.

Per la còpia, FIDEL DE MORAGAS.

LA TRAGEDIA FINAL DEL PRINCEP DE VIANA

Importants descobertes fetes en eixos dar-
rers temps tant a Poblet com a Tarragona,
respecte el destí final y les despulles del
famós Princep de Viana, me mogueren a fer-
ne comunicació a la Academia de Bones Lle-
tres de Barcelona, que en 1930 tenia la bon-
dat de rebrem entre sos membres, y al any

següent m'elegia son president. Com l'assum-
te, además de sa gran actualitat política,
també resulta eminentment tarragoní, vull repe-
tir are el que llavors explicava a la docta
corporació barcelonina:

I

L'estudi a fons que he degut fer de les
persones y coses pobletanes, ab motiu de la
creació del Patronat del monestir de Poblet,
qual càrrega porto, m'ha obligat a escorco-
llar tots y cada un dels cayres de sa historia
en ma ansia de refer ab la més possible exac-
titud la vida del casal tan brutalment tren-
cada pels fets sacrilechs de 1835. He volgut
descubrir quants objectes poguessen trobarse
soterrats en aquelles ruïnes venerables, sa-
piguer quins foren los destins de tants edifi-
cis derrumbats en torn de la part monumental
del claustre y sos annexes; aclarir la vida ínti-
ma de les comunitats en sos quefers diaris y
ses llyutes continues; més que tot en investi-
gar ahont havien anat a parar los cossos mo-
nificats y'ls esquelets de tants reys, prínceps
y senyors que lliuraren ses mortals despulles
a la guarda dels panteons del gran cenobi.

Mes sorpreses han sigut freqüents y subs-
tancials, majorment al referirse als enterra-
ments de la Iglesia, y d'elles en donaré breu
noticia.

Es ben popular la llegenda de la destruc-
ció dels panteons reials de Poblet, es a dir,
la obertura dels sis sepulcres gòtics, pen-
jats a la Iglesia demunt los archs del creuer.
S'ha dit y s'ha escrit que en los dies subse-
güents al 25 de juliol de 1835 foren trencades
aquelles tombes, estimbats los cadavers a les
lloses de la capella reyal, plantades les mo-
mies de nostres vells monarques fent bur-
lesca centinella ab escombres a les mans y
gorres de quartel a la testa, fins una d'aques-
tes momies arrosegada pels carrers de pobla-
ció vehina al monastir. Los fets ocorreguts
foren molt diferents.

Los pagesos y llenyatalres que primer
esventraren les portes de Poblet y's dedica-
ren a saquejarlo, tingueren instintiu respecte